

Izhaja vsak petek. — Naročnina: Tuzemstvo mesečno 6 Din, četrtletno 18 Din, polletno 36 Din. Inozemstvo, mesečno 10 Din. Naročnina se plačuje v naprej. Naslov uredništva in uprave: »Enotnost«, Delavski dom, Marksov (Novi) trg 2, Ljubljana.

Vsak obrat, vsake vas imej dopisnika za »ENOTNOST«.

ENOTNOST

DELAJSKO-KMEČKI LIST

Čekovni račun: 14.577. — Lastnik in izdajatelj Alojz Kusold, Ljubljana. — Odgovorni urednik Otmar Crnezelj, čevljarški pomočnik, Ljubljana, Sv. Petra c. st. 49. Tiska tiskarna »Slovenija«. Zastopnik za tiskarno: Albert Kolman, Ljubljana, Celovška cesta številka 61. Delavci kmetje in vsi zatirani narodi, združite se!

Štev. 8.

Ljubljana, petek, 8. marca 1929.

Leto IV.

Uradniško vprašanje ali modrosti gospoda dr. Gosarja.

Dolgo časa že ni noben članek dvignil pri nas toliko prahu kakor članek dr. Gosarja v »Slovenca« z dne 20. februarja t. l. pod zaglavjem »Uradniško vprašanje«. In opravičeno: Uradniško vprašanje zadeva v živo meso nad en milijon ljudi v naši državi, ki živijo skoro izključno iz roke v usta in ki so bili navajeni v preteklosti na drugačen materialen in socialen položaj kakor ga imajo danes. Članku je pripisovati poseben pomen in sicer iz dveh razlogov: dr. Gosar je viden voditelj SLS in je opetovano zavzemal kot njen zaupnik vodilna mesta v državni upravi; SLS se je nešteto krat ponašala v javnosti z njegovim imenom in njegovim delom; poleg tega, pa je dr. Gosar tudi v novem stanju na mestu, kjer svoja načela lahko praktično prienačuje. Iz teh razlogov je njegov članek tudi z naše strani vse pozornosti vreden.

G. dr. Gosar je novopečeni univerzitetni profesor in zato, menda, je poskušal dati svojemu famoznemu načrtu o ureditvi uradniškega vprašanja tudi »znanstveno« podlago. In če je vsa znanost gosp. dr. Gosarja tako globoka in učena kakor je ta, ki nam jo gospod doktor razlaga v tem svojem članku, potem moramo slovenski tehnični visoki šoli res čestitati na njeni izredni pridobitvi.

Znanstvena teza g. dr. Gosarja je sledeča:

Gmotni in socialni položaj državnega uradništva se je tekom zadnjih deset, oziroma petnajst let bistveno izpremenil. K temu je — vsaj navidezno (čuj-te!) — največ pripomogla vojna... Vendar bi bilo napačno misliti, da se bodo državnemu uradništvu še kdaj povrnila nekdanji časi blagostanja in družabnega ugleda. To so »tempi passati« (minuli časi), in uradniki naj si jih izbljajo iz glave! Zakaj? Zato, ker »pred dvajsetimi in tridesetimi leti je bilo državnega uradništva še jako malo. Danes se je število uradništva podesetorilo in to je moralo voditi do tega, da je izgubil državni uradnik svoj privilegirani položaj. Zakaj jasno je (dr. Gosarju, namreč!), da so za določitev življenjskih pogojev družabnega položaja vsakega stanu, čim mu pripada količjakaj znatnejši odstotek vsega prebivalstva, merodajne predvsem realne gospodarske in socialne razmere. Zato velja danes glede uradniških plač nujno nekaj sličnega, kot n. pr. glede delavskih mezd. **Kakor se mezde držijo redno neke stalne višine, ki je določena po njihih gospodarskih zakonih ter ne morejo biti trajno niti znatno višje niti znatno nižje, prav tako imajo danes tudi uradniške plače bolj ali manj obče družabni značaj ter so podvržene splošnoveljavnim gospodarskim zakonom.** (Podčrtal G.)

To poslednje je takozvana teorija o »mezdnem zakladu« (Lohnfondtheorie), ki jo je v štiridesetih letih minolega stoletja na Francoskem profesiral kot ne več novo oče francoskih anarhistov, znani Proudhon. Karl Marx jo je prvič že l. 1847, sijajno raztrgal na drobne kosce v svojem znanem in tolikokrat citiranem delu, »Revsčina filozofije« in pokazal v žarki luči vso njeno smešnost in lažljivost, toda profesorju ljubljanske tehnike, dr. Gosarju, tega seveda ni treba vedeti. V šestdesetih letih jo je nekaj časa pogreval med nemškimi delavstvom še Ferdinand Lassalle, danes pa jo tudi vulgarni meščanski ekonomski omenjajo samo še v zgodovinskem smislu in še dr. Ušeničnik govori samo o »pravični plači«. Profesira jo lahko samo še kak zagrižen in hinavski fabrikant, da s tem opravičuje pred svojim delavstvom krvavo izmoggavanje. Za količjakaj resnega in gmotno nezainteresiranega znanstvenika pa je

njena absurdnost na dlani. Če bi se g. dr. Gosar hotel samo nekoliko resno potruditi, bi mu ne bilo težko dognati, da so n. pr. v Sloveniji na splošno produkcija in profiti v primeri z letom 1913. in s prebivalstvom znatno porasli, da pa so današnje realne mezde padle na polovico predvojnih. Gospodarskih razlogov (v produkciji) za to katastrofalno redukcijo mezd ni, to nam dokazuje vsaka bilanca (in vse bilance za javnost so prikrojene za potrebe dotičnih podjetij!) velikih produktivnih podjetij v Sloveniji. Vzroki za to strahovito redukcijo mezd tičijo v političnem razmerju med delavci in delodajalci. Delodajalci so imeli in imajo v svojih rokah vso politično moč in od tod ta mezdana čuda. Delodajalec v kapitalistični državi si regulira višino svojega profita s svojo politično močjo in še za toliko »nacionalno« bogastvo in še tako visoki profiti nimajo nikakega vpliva na višino mezd. To vidimo najbolj očitno v kolonijah, iz katerih izveljejo kolonialni kapitalisti ogromna bogastva, a delavci domačini (v Indiji n. pr.) umirajo od glada.

Tako je tudi z uradništvom. Kapada, imamo danes mnogo več uradnikov kakor smo jih imeli pred vojno, toda oni niso prišli zaradi tega v ta mizerni gospodarski in socialni položaj, ker jih morda naša nacionalna produkcija ne prenaša več. V fevdalni dobi, veleučeni gospod doktor, smo imeli še manj uradnikov kakor pred petnajstimi in tridesetimi leti, pa so bili še slabše plačani in imeli še stokrat manj socialnega ugleda kakor ga imajo danes. To ve vsak petošolec pri nas in tudi ve zakaj! Zato pač, ker je imelo plemstvo v rokah monopol na zemljo kot odločilno produkcijsko sredstvo in s tem vso politično oblast. To bi moralo biti jasno tudi g. dr. Gosarju in sicer bolj jasno ko vulgarno-ekonomska teorija o namišljenem »mezd nem zakladu«. Poleg tega pa bi nam moral g. doktor tudi pokazati, v kakem sorazmerju stoji število naših uradnikov s predvojnimi in povojnimi nacionalnimi dohodki.

Eno stvar mu radi verjamemo in to je, da ima tak upravni sistem, kakoršnega si g. dr. želi, danes preveč uradništva. Državni aparat je narasel v svetovni vojni, ko je imela država celo vrsto uradov in agend, ki so po vojni odpadle kot nepotrebne. Uradniški kader je narasel tudi po vojni vsled centralizacije države in njenega posebnega sistema ter vsled politične korupcije. Toda ti uradniki so danes tu, so tu s svojimi ženami in otroci in niso nikake žoge, s katerimi bi se smel kdo igrati, pa čeprav izvelje iz kake stare ropotarnice še tako absurdno »znanstveno« teorijo. Oni so ljudje, ki jih je treba človeško preživljati in če ni drugače tudi na breme vse države.

Kako pa rešuje g. dr. Gosar uradniško vprašanje na podlagi svojih lepih teorij?

»Zasluzek in družabni položaj državnega uradništva se mora odmerjati v skladu z občimi življenjskimi pogoji (podčrtal dr. Gosar)... V tej zvezi pa nam postane tudi takoj jasno, da je edini izhod iz tega težkega položaja, težkega za uradništvo in državo: **otresti se nepotrebne sentimentalnosti ter zavreči tradicijo, ki si državnega uradnika ni mogla drugače predstavljati, kakor da je v službi absolutno stalen, da ima zagotovljeno popolno pokojnino, da uživa poseben socialni ugled itd.**« (Podčrtal dr. Gosar.)

Sakrament!

»Zasluzek in družabni položaj državnega uradništva se mora odmerjati v

skladu z občimi življenjskimi pogoji.« Gospod doktor, kaj pa so, kateri pa so ti občji življenjski pogoji pri nas? Ali nam ne bi hoteli nekoliko bližje raztolmačiti tega pojma? Ali so tu merodajni občji življenjski pogoji slovenskih delavcev, ali slovenskih kmetov (za Slovenijo n. pr.) ali delničarjev podjetij v Sloveniji? Ali znate napraviti tu kako aritmetično sredino? Temu se pravi po nemško »Stuss«, gospod profesor!

In po vseh teh praznih floskulah in v zvezi z njimi je g. dr. Gosarju — nam in menda tudi drugim državnim uradnikom ne — »tako jasno«, da je edini izhod iz tega težkega položaja za uradništvo: **otresti se nepotrebne sentimentalnosti in napraviti uradniške družine za žoge!** Zona nas spreleti, če pomislim, da smo že tako daleč, da se sme tako strašen cinizem tako odkrito in brezobzirno propovedovati. Gotovo je to dovolj značilen **signum temporis** (znak časa), v katerem živimo.

Za nas je važno samo še vprašanje, v koliko je to gospod dr. Gosar in v koliko je to ideologija politične struje, kateri pripada g. dr. Gosar? Kdor pozna klerikalno organizacijo, ta bo pač težko verjel, da se lahko pojavi v »Slovenca« kot uvodnik tako dalekosežen članek brez gotovega namena. Nad vse zanimivo je tudi, koga so poslali v boj proti Gosarjevemu članku. Fran Erjavec polemizira z dr. Gosarjem! Kakšna politična osebnost SLS proti Gosarjevi eminentno socialnopolitični razpravi?!

Vsa politična garda SLS molči ko gluha noč. In naravno, zakaj ko bi bila le ta nasprotna Gosarjevimi teorijam, bi dr. Gosar ne mogel ostati niti trenutka na svojem važnem mestu.

Ideologija »nepotrebne sentimentalnosti« je samo končni dosledni razvoj ideologije socialnih enciklik papeža Leona XIII., je zadnja konsekvence Kreckovega socializma, je praktično prienačena Ušeničnikova socialologija, je krščanski solidarizem v svoji končni fazi. »Krščanski solidarizem — pravi dr. Aleš Ušeničnik v svoji Sociologiji na str. 523. — hoče srečo vseh. Seveda pa ne more zahtevati od družbe (ki jo Ušeničnik enači z državo, G.), da bi bila nekaka preskrbovalnica za poedince. Poedinec je oseba, zato si mora sam pomagati, s svojim delom si zagotoviti srečo.« Da, s svojim delom — in to tudi tedaj, ko ga ni za vse, ko ga je samo toliko, kolikor nosi peščici posameznikov mastne profite — ker, po solidarnosti ideologij, družba ni obvezana poskrbeti delavcem za delo in vzdrževanje, temveč tu smejo prositi samo še za miloščino, tu prične polje »krščanske dobrodelnosti«.

Tu smo. Zgodovina bo vsekakor notirala to lepo teorijo dr. Gosarja. Zeleti bi samo bilo, da bi se oni desetisočji v Sloveniji, ki se jih ta teorija direktno dotika, nekoliko bolje seznanili z ideologijo in moralnimi temelji, na katerih je g. Gosar zasnoval te svoje velike socialne modrosti. D. Gustinčič.

Za Enotnost! Sodrugil!

»Enotnost« se bori z ogromnimi težavami. Vdržati se bo mogla samo s skrajnim naporom in skrajno požrtvovalnostjo s strani zavednega proletariata. Prišel je dan, ko mora proletarijat Slovenije pokazati svojo zavednost. Pokazati se mora s tem, da ne dopusti, da propade edini delavski list! Zato na noge, sodrugil! Žrtvujte za tiskovni fond »Enotnosti«! Širite »Enotnost«! Če ne bomo mogli izhajati redno, hočemo vsaj po možnosti.

Zato:

Na delo, sodrugil!

Internacionalni politični pre'ged.

Konferenca izvedencev.

Mi smo svoj čas že poročali, da dela Anglija na to, da se Nemčiji zniža vojna odškodnina in še zlasti, da se ji končno določi vsota, ki jo bo morala Nemčija plačati zmagovalcem. Do sedaj namreč ni bilo določeno, koliko bo morala Nemčija na vojni odškodnini plačati; določeno je bilo samo, koliko mora plačevati letno, ne pa tudi rok, do kdaj bo morala plačevati kontribucijo. Končno je res prišlo do tega, da se je sestala konferenca, ki ima namen ugotoviti višino nemške odškodnine in način odplačevanja. Na teh pogajanjih je najbolj zainteresirana Anglija, katere politika gre za tem, da združi in organizira vso Evropo v enotno fronto proti svojemu smrtnemu sovražniku. Pogajanja pa potekajo zelo zelo težavno in danes je še težko povedati, kolik bo njihov uspeh. Nemčija izjavlja, da je pripravljena na sporazum samo pod pogojem, da se ji vrne Saar-sko ozemlje in da se ententno vojaštvo popolnoma umakne iz Porenja. Pogajanja zastajajo tem bolj, ker se je postavila Amerika popolnoma na stališče Francije in torej proti Angliji. Amerika se noče odreči svojih terjatev nasproti Ententi in je pripravljena popustiti v vprašanju znižanja nemških obveznosti samo pod pogojem, da se nji plačajo vsi dolgovi s strani Francije, Anglije in drugih evropskih zmagovalcev. Kakor povsod, tako ovira tudi tu Amerika Anglijo v njenih imperialističnih načrtih, ker ve, da bo imela prej ali slej z njo

opraviti na bojnem polju. Konferenca poteka torej v gosti megli in njen izid se še ne da predvidevati.

Politično ozračje v Nemčiji.

V Nemčiji govorijo o krizi parlamentarizma in celo o diktaturi. Vzroki krize nemškega parlamentarizma so pač tisti kakor parlamentarizma vobče. To je kriza gospodarske stabilizacije in s tem politične stabilizacije. Kakor znano vodi nemško vlado nemška socialna demokracija in kolikor je postala to navadna malomeščanska stranka, vendar ne more popustiti dovolj kapitalu, čigar apetit raste od dne do dne. Tako je razpala slavna velika koalicija in sedaj se vrše mučna in dolgotrajna pogajanja, da bi jo zopet zvarili. Težkoče dela katoliški center, ki je v Nemčiji predstavitelj velikega kapitala. On zahteva obveznosti druge velekapitalistične skupine, t. j. Stresemannove Ljudske stranke, ki pa mu jo ne more dati. Nemška socialna demokracija prevzema med temi kapitalističnimi skupinami vlogo političnega mešetarja, kar jo bo gotovo diskreditiralo v nemških delavskih množicah. Ker ne gre več z veliko koalicijo skuša socialnodemokratski kancler Müller, sklamljati vsaj malo ali takozvano weimarsko koalicijo, v kateri bi bile zastopane sledeče stranke: Socialni demokratje, katoliški Center in demokratje. Toda kakor izgleda tudi iz te moke ne bo dosti kruha. — Zunanji minister Stresemann, je imel pred kratkim v svoji stranki viharen govor, v katerem je rolnel proti političnim strankam, ki »izrab-

ljajo» parlamentarizem. Zgražal se je nad tem, da stranke nastavlajo in odstavljajo ministre in se zavaroval proti temu, da bi ga njegova frakcija odstranila z dosedanjega mesta, češ, da tako postopanje zmanjšuje odgovornost ministrov. V njegovi stranki je naletel ta govor na burno odobravanje, pa tudi na proteste. Kakor vidimo, gre za to, da se nemški velekapitalistični ministri odtegnejo celo kontroli svojih lastnih strank. — Za primer, da ponesrečijo vsa pogajanja se predvideva v Nemčiji diktatura. Diktaturo opravičujejo zlasti s težko situacijo Nemčije v sedanjih pogajanjih za ureditev odplačevanja vojne odškodnine. Kot diktatorja navajajo v prvi vrsti pruskega notranjega ministra, socialnega demokrata Brauna. Tako utegnemo doživeti še to skrajno protislovje, da si izbere nemški kapital svojega opolnomočenca iz tiste stranke, ki je dosedaj najbolj širokoustno zagovarjala parlamentarizem in meščansko demokracijo. Končno to ne bo prvi slučaj, ker tudi pan Pilsudski je izšel iz socialnodemokratske stranke.

Govor Pilsudskega v vojnem odboru.

Generala Pilsudskega smemo opravičeno imenovati diktatorjem Poljske, četudi obstoja na Poljskem še nekaj parlament, Sejm in nekaka vlada, zakaj brez volje Pilsudskega se na Poljskem nič ne zgodi. Sedaj zavzema v poljski vladi mesto vojnega ministra. Pred kratkim je predlagal izpremembo poljske ustave, s katero bi bil skrčil vpliv poljskega parlamenta na ničlo. Za en-

krat pa se mu to ni posrečilo. Zato bo kotlra parlament in te dni je imel v vojnem odboru naslednji govor, ki nam jasno kaže, koliko je bila ura. Pilsudski je dejal: »Jaz se nisem udeležil posvetovanj o vojnem proračunu v Sejmu, ker nočem trpeti, da se tam gloda na Oficirski uniji. Jaz sem tudi nasprotnik vsega načina razpravljanja o proračunu, kakor ga uganja Sejm in nisem sploh dal tam poročati o proračunu vojske. Prejšnjim vojnim ministrom so poslanci dovoljevali denarna sredstva za njihove žene, za njihove ljubice in celo za vzdrževanje celih strank. Tiste postavke, na katere polaga Sejm posebno važnost, jih jaz lahko označim samo za »godljo«. Nikjer me niso toliko vohunili, kakor v svobodni Poljski, kjer je taka špionaža, kakor v nobenem drugem delu sveta. Če mi Sejm kljub temu črta sredstva za pobijanje špionaže, tedaj ima to svoj poseben namen. Jaz pa lahko dobim od svojega kabinetnega šefa v ministrstvu več denarja kakor od vsega Sejma.« — Tako govori socialistični general!

Španija revoltira proti diktatorju Primo de Rivera.

Artilerijski oficirji so poskusili že nekoliko uporov proti sedanji diktaturi v Španiji. Primo de Rivera je dosedaj zatrl vsak tak poskus v krvi. Pred kratkim so artilerijski oficirji zopet napravili poskus upora, toda zopet z neuspehom, ker je odpovedalo vojaštvo. Za artilerijskimi oficirji stoji namreč špansko plemstvo in to dela pri ljudstvu upor

malo popularen. Toda značilno je, da Primo de Rivera to pot ni postopal strogo proti upornikom. Pri kralju si je sicer izprosil polnomočje, da sme razpustiti ves oficirski zbor artilerije, a to je bilo tudi vse. Toda ko je poslal v artilerijske polke oficirje iz pehote, so jih artileristi sprejeli s svinčenkami. Zadnje dni pa poročajo, da je izbruhnila ustaja tudi v Barceloni in da je na strani upornikov tudi pehota in delavstvo. Primo de Rivera da se naslanja samo še na mornarico.

Odkritja »Utrechter Dagblada«.

Nizozemski časopis »Utrechter Dagblad« je objavil tajno pogodbo med Francijo in Belgijo, po kateri so obe državi medsebojno obvezujeta, da bosta nastopali složno v vsaki vojni, ki bi nastopila med njima in Nemčijo, Italijo, Španijo ali Nizozemsko. Objava tega dokumenta je vzbudila pravi vihar po vsej Evropi, ker prihaja ravno v dobi, ko se največ brblja o svetovnem miru. Francija in Belgija dementirata te vesti in pravita, da je pogodba falsificirana in da ni »taka«, kakoršno je objavil Utrechter Dagblad. »Utrechter Dagblad« pa trdi s svoje strani, da je pogodba izvirna.

Društvo narodov in narodne manjšine.

Spomnimo se, kako je bil lopnil Stresemann na zadnjem zasedanju Društva narodov ob mizo in zahteval, da se na prihodnjem zasedanju začne reševati vprašanje narodnih manjšin. Povod zato mu je bil dal poljski zunanji minister Za-

leski, češ, da Nemčija neti nacionalne boje med Nemci na Poljskem. Briand je bil na to obljubil, da se bo na tem zasedanju Društva narodov razpravljalo o narodnih manjšinah. Toda v programu razprav sedanjega zasedanja, tega vprašanja nismo našli in listi so nedavno poročali, da Nemčija ne bo zahtevala več razpravljanja o tem vprašanju in da ga tudi Poljska ne bo »forsirala«. Po slovensko se pravi, da je vprašanje narodnih manjšin v Društvu narodov zopet zaspalo, kar je seveda čisto naravno, zakaj kako naj Anglija in Francija dopustita kako razpravo o narodnih manjšinah? Kaj bi pa potem reklo njihove kolonije?!

Prijateljski pakt med Jugoslavijo in Grško.

Jugoslovanska in grška vlada sta se sporazumeli glede Soluna in jugoslovanske železnice na grškem ozemlju. Parafirali (predhodno podpisali) sta tudi trgovinsko pogodbo. Sedaj pa se govori, da skleneta tudi pakt prijateljstva. Prišla je namreč čudna navada na svet, da sklepajo države pogodbe tudi o medsebojnem prijateljstvu.

Afganistan.

Bližajoča se spomlad oživlja državljansko vojno v Afganistanu. Amanullah je začel svoj pohod na Kabul. Poročajo, da je bil v prvih bojih zmagovit, ter da je vzel Habibullahu neko mesto.

Podpirajte žrtve reakcije!

Z razpetimi jadrmi v mirni pristan meščanstva.

Otvoritev meščanske zbornice za delavstvo.

Mi nismo nikoli dvomili o končnih ciljih našega Barnuma. Po potih, ki jih je hodil v vseh povojnih letih ni mogel drugam prispeti kakor v mirni pristan meščanstva. Toda, da bo zaključil svojo misljo med delavstvom na tako očiten način, da bo neženirano razpel svoja jadra ob lepem belem dnevu in pred očmi vsega delavstva odplul s polnim vetrom v to pristanišče, vendar-le nismo pričakovali. No, zgodilo se je. Od otvoritve tako zvane »Delavske zbornice« v Ljubljani, ki se je vršila 17. februarja t. l., nimamo v Sloveniji več socialistov. Le-ti so se popolnoma zlili z meščanstvom. Znani France Svetek je v svojem govoru javno izjavil, da je treba napraviti med strokovnimi organizacijami, ki jih vodijo socialistični birokratje in klerikalnimi ter demokratskimi — federacijo. Tako drzne misli do sedaj gotovo ni imel sam gospod Anton Kristan.

Otvoritev »Delavske zbornice« je z navdušenjem pozdravilo vse meščansko časopisje. »Narod«, »Jutro«, »Slovenec«, »Pravica« in tako dalje, so prinašali obsežne članke o tem »veselem dogodku«. Najbolj zanimiv je bil vsekakor članek dr. Windischerja, generalnega tajnika Zbornice za trgovino, obrt in industrijo, ki je najbolj odkrito zagovarjal in predvideva uresničenje ideje angleškega veleindustrijalca Monda, t. j. sodelovanje dela s kapitalom. »Pravica« nas je ostro

napadla zaradi naše kritike DZ in se energično zavzela za socialiste.

Na otvoritveni manifestaciji so sodelovale vse oficijelne glave. Ljubljanski škof je poslal zbornici svoj pozdrav in blagoslov:

»Današnjega Vašega dne se tudi podpisani srčno veselim. Prav iz srca čestitam spoštovanemu delavskemu stanu za ta napredek, za to veliko pridobitev.

»Sedaj boste lažje proučevali delavsko vprašanje, lažje spoznali njegove naravne pravice, lažje določili korake v njihovo dosego, pa tudi lažje uravnavali vse sklepe tako, da bodo v soglasju z naravnimi pravicami drugih stanov.

Pozdrav in blagoslov!

Dr. Anton Bonaventura Jeglič, škof. Delavstvo je to otvoritev kvitiralo s tem, da se 18 delegatov, ki so bili izvoljeni na socialistični listi, torej več kakor polovica otvoritve ni udeležila.

Zanimiva je bila skupščina, na kateri se je razpravljalo proračun zbornice. Na tej skupščini se je slišal samo en delavski glas, t. j. glas sodr. Makuca. Vse drugo je zlezlo pod kuto malomeščanstva. Celo Ravnihar z Jesenic, ki se je znal včasih toliko širokoustiti proti Jeramu je šel tiho in ponižno s socialisti v meščanski tabor. Za njim je stopical brez besede tudi Kuder iz Trbovelj kot predstavitelj rudarjev.

V naslednjem podajamo poročila, ki jih je priredil sodrug Makuc:

D. G.

Seja upravnega odbora DZ dne 15. februarja ali skrb za proletariata.

Na seji se je v glavnem razpravljalo o proračunu DZ. Zastopnika celjskega in mariborskega proletariata, gg. Leskovšek in Ošlak, nista bila navzoča.

G. Čelešnik, blagajnik DZ, zagovarja proračun, ki ga je sestavila uprava z nekaterimi novimi izpremembami. Tako dobijo na pr. »Zadružne šole« (konzum) 9000 Din. Postavka »strokovni tečajji za delavske zapužnike in delavski tisk« se poveča od 100 tisoč na 150.000 Din. Nekatere postavke so se črtale kot nepotrebne, tako na pr. »Dečja zavetišča« 10.000 Din, »Delavski azil« 20.000 Din (češ, za to bo skrbela občina!), »Stroški za volitve in seje delavskih zapužnikov« (teh ne bo več treba!) 30.000 Din. Postavki »Ljudsko štetje« 50.000 Din in »Centralo v Beogradu« 30.000 Din se je združilo pod imenom »Izredna dotacija za statistiko« (se lepše sliši!) 80.000 Din.

Makuc kritizira proračun v smislu kakor je bil objavljen v zadnji številki »Enotnosti«.

Žužek: »Jugoslovanska strokovna zveza« je za proračun, z Makucem pa ne bo polemizirala. (To se razume samo po sebi: roka roko umije! Ured.) Finančna kontrola

je natančna in ni govora o kakšnem podkupovanju. (Potrdila ne glasijo na podkupnine! Ured.)

Svetek: Organizirani delavci se s predloženim proračunom strinjajo. (Kdo pa jih je vprašal, če se strinjajo? Ured.) Naš klub (socialistični) se je o tem posvetoval in je bil soglasen, da je proračun dober. (To pa ne verjamemo! Ured.) Kritika Makuca je nelojalna ter smo vsled tega sklenili, da se bomo take kritike znebili enkrat za vselej. Motike in lopate so že pripravljene (čujte!) in jih bomo o pravem času in na pravem mestu zasadili! Sedaj ti napovemo bojno napoved! V DZ se dá delati samo s sporazumaškim delom. (t. j. v lepem sporazumu s kapitalom! Ured.)

Konstatira, da on res le nekaj malega plačuje za DZ, med tem ko Makuc ne plača niti tega, zato se ga homo znebili. (Opomba: To ste gospodje že prej vedeli. V pravilniku stoji čisto jasno, da ima vsak pasivno in aktivno volilno pravico, kdorkoli in v katerikoli bolniški blagajni je vpisan. Ako hočete očistiti DZ, tedaj morajo ven po vašem receptu kakor sledi: Podpredsednik Sedej, Trškan, Jernejčič, Vošpernik in vsi

uradniki, 12 po številu, ki celo služijo v zbornici in ne plačajo prispevkov.) Le naši lojalnosti — nadaljuje Svetek — se ima zahvaliti, da sploh sedi med nami. Prihranil bom odgovor Makucu za skupščino, da bo tudi galerija slišala. Za razpust DZ so ravno taki predlogi umestni, ki vzbujajo apetit med drugim uradništvom po boljših plačah. Makuceve kritike se bojimo samo na navzgor, med delavstvom bomo že napravili red. Delavstvo (katero? Ured.) bomo lahko prepričali, da plače v DZ niso previsoke. Taktika »Enotnosti« je usodepolna, naše organizacije silo trpijo in dekalisti bi najraje videli, da se uničijo vse socialne institucije. (reci: korita! Ured.) Razpošiljajo le take, v katerih se žali celo kralja, nedolžni ljudje pa romajo v zapore. (med tem, ko skuša Svetek demencirati! Ured.) Spleh nam delajo take težkoče, ki jih mi ne moremo več prenašati. Ogibati se moramo vseh teh ljudi! V Ameriki je komunizem strit in ugotovilo se je, da je bilo v stranki nad polovico špijonov. Ali so morda v fašistični Italiji DZ boljše? (Svetek se torej vzgleduje po fašistični Italiji! Ured.) Tisti, ki pišejo v »Enotnost«, delujejo na to, da bi oblast DZ razpustila in s tem gredo reakciji na roko. (Tako naivni dopisniki »Enotnosti« niso. Oni pišejo zato, da delavci zapustijo tako Meščansko zbornico! Ured.)

Skupščina DZ, ki se je vršila v novi palači dne 18. februarja 1929.

Navzočih je bilo 42 delegatov, 18 izostalo. Svetek je napovedoval, da bo njegovo kritiko poslušala tudi galerija, pa je bila, ako odštejemo Urankarjevo stražo, ki je bila postavljena za vsak slučaj, popolnoma prazna. Vseh skupaj nas je bilo 46 navzočih. Zakaj ni bilo nobenega na galeriji, si mislimo? Ker ni bilo delavstvo navzoče, ni slišalo, kaj smo sklepali; moramo to napisati, da se bo vsaj čitalo o našem trudu za in proti delavstvu.

G. Čobal kot predsednik, predno preide na dnevni red, pozdravi g. dr. Tujkoviča, zastopnika ministrstva za socialno politiko ter tajnika g. Živka Topaloviča.

Od zadnje skupščinske seje t. j. od 12. februarja, je imel upravni odbor 13 sej, predsedstvo 5, finančna kontrola 16.

Nato poda poročilo tajnik Uratnik. — G. Čelešnik poroča o bilančnem stanju zbornice. Uratnikovo in to poročilo je navedeno v letnem poročilu zbornice. Med drugim omenja da je imela DZ 87.000 Din prebitka, ta svota pa se je porabila pri slavnostni otvoritvi nove palače. »Zveza industrijev« izda 35% samo na osebnih izdatkih. Suzor 2138, Trgovska zbornica 7104, DZ 3216 Din na osebo in mesec. »Svoboda« je posodila 4000 knjig DZ proti mesečni odškodnini 800 Din. V knjižnico prihajajo celo univerzitetni profesorji in se čudijo, da smo kaj takega zmožni. »Obzor«, meščanski hrvaški

Juvan: Naš klub o proračunu še ni napravil nobenih sklepov. (Ali se je ženiral? Ured.)

Čelešnik: »Zveza industrijev« in »Trgovska zbornica« plačuje svoje uradništvo še boljše. (Kapitalistična DZ naj se torej v tej točki zenači? Toda uradniki v DZ so plačani iz delavskih žuljev! Ured.)

Razno: Bilo je več prošelj primorskih delavcev, pa so se odklonile. Mestna občina je dovolila kredit in bo dajala na ta račun brezposelnim in potrebnim dvakrat dnevno čaj in kruh na različnih krajih mesta. V ta namen je votirala tudi zbornica za Ljubljano 20.000 Din, za Maribor 10, Celje 5, Trbovlje 5, Jesenice 2.500, Mežico 2.500 in Zagorje, skupaj 50.000 Din. (Po načelu: Vse skupaj z meščanstvom! Ured.)

Sedej stavi predlog: Vsak prosilec, ki prosi podporo pri DZ, mora primesti potrdilo od mestne občine, od Borze dela, da tam še ni dobil nobene podpore. Od bolniške blagajne pa, da ni v bolniškem stanju; potem se mu šele izda podpora. Predlog je bil sprejet. (Buržuazija že ve, zakaj je vzela Sedeja zopet v mag. službo. Ured.)

Uratnik: Na slavnostni otvoritvi palače bo smel prisostvovati samo oni, ki bode za njega garantirala ena strokovna organizacija, da se bo lojalno obnašal. Navzoči bodo razni visoki gospodje in nočemo kritike.

list, nas napada in pravi, da je to korupcija, kar vrši DZ.

G. Ošlak, član finančne kontrole: Blagajna je pregledana in se je našlo vse v najlepšem redu. List, ki med delavstvom nič ne pomeni (misli je »Enotnost«), nas napada češ, da smo blagajno prevečkrat pregledali. To je laž, toda gotovo je, da ko bi ne bilo visokih diet, bi je ne 16 krat! Op. ured.

G. Žužek predlaga, naj se govori o proračunu samo generalno. (V detajlu je stvar neprijetna. Ur.)

Makuc protestira proti predlogu in pravi, da je v proračunu marsikaj, kar za služi, da se odstrani. Vsi delegati pa so vkljub temu glasovali za predlog Žužka.

Dr. Bohinc: Napačno je zahtevati od DZ, da ona skrbi za vse socialne dajatve delavstva; delavec je opravičen, čeprav ima svojo DZ, da zahteva v slučaju brezposelnosti od svoje občine podporo. (Prosi lahko, a če jo dobi je drugo! Ured.) »Fovšijo« nekaterih listov radi plač, ki jih imajo uradniki, misli, da politika umazane kravate in strganih hlač je minula. (Da, za birokrate DZ in dr. Bohinca. Ured.) Za delavce je najboljši dobro plačani uradnik. (In ne dobro plačan delavec, kaj? Ured.) Zato bo klub »Jugoslovanske strokovne zveze« glasoval za proračun. (Kdo bi bil o tem dvomil? Ured.)

G. Leskovšek: V imenu naše (t. j. socialnodemokratske) skupine bom glasoval

za proračun. Na drugili skupščinali, ko smo bili mi proti, so se nani smejali. (Samo, kdo se je smejal, g. Leskovšek? Ured.)

Makuc: Proračun, ki ga imamo pred seboj, je prava karikatura. Pomislimo, od 2 milijonov 400 tisoč, katere sprejme zbornica od najbolj revnih delavcev in delavk, gre samo za uradništvo okrog 600.000 Din. V obliki raznih diet prejmejo drugih 600.000 Din. Izdatki, ki se delijo po zlatem ključu, za podkupovanje tajnikov in zaupnikov, drugih 400.000 Din. Za pisarne v Mariboru in Ljubljani 163.000 Din. Za nakup raznih predmetov 125.000 Din. Za industrijska okrožja, da se zamaši usta trboveljskim rudarjem in celjskemu delavstvu, se je dalo nekoliko več, za ostale kraje je še vedno pesek v oči 109 tisoč Din. Vsi delavci skupaj, kadar bodo brezposelni, pa dobijo tudi 100.000 Din in to šele tedaj, ko bo kdo imel vsa potrdila od vseh socialnih zavodov, da še ni nikjer dobil kake podpore! Ako hoče biti skupščina pravična napram delavstvu, tedaj mora proračun temeljito izpremeniti. Nisem zato, da naj bi se uradništvo plačalo tako nesramno nizko kot to delajo kapitalisti z delavcem; sem za to, da se uradništvo pošteno plača. Sem pa proti razmetavanju delavskega denarja! Radi tega nisem v svojem predlogu, ki ga je objavil delavski list »Enotnost«, zmanjšal mesečnih plač, pač pa sem proti 13. plači. Velika razlika je, ako dobi 13. plačo delavec, ki zasluži mesečno 1000 Din od one 13. plače, kakor jo imajo uradniki DZ, 3 in 4 tisoč dinarjev mesečno in vse polno drugih diet, potovanj itd. Ravno tako krivično je, da zbornica plačuje vse druge davkatve. Kar pripada zbornici po zakonu, naj plača za svoje nameščence, vse drugo pa naj plača vsak sam iz svojega lepega zaslužka. Odpravijo naj se vsi fondii, ki imajo značaj podkupovanja in bratstva. Iz tega sledi, ako se iz proračuna črtajo vsi izdatki, ki so za zbornico krivični, nam ostane vsota 800.000 Din, ki jo bomo lahko dali delavstvu nazaj v raznih socialnih oblikah. Tako na pr. se še ni danes oglašil nihče proti strašni delavski brezposelnosti, ki mori stare in mlade delavce in delavke. Radi tega naj bi se dalo »Borzi dela« znesek 350.000 Din, ki naj bi jih razdeljevala po pravilniku. Za dečja zavetišča 10.000 Din, za obrtne šole 10.000 Din. Podpora brezposelnim in drugače ponesrečenim rudarjem 100.000 Din. Meddruštvenemu odboru za primorske delavce, ki so politično preganjani po fašizmu, 100.000 Din. Podpora kuhinji v železničarskem domu 30.000 Din. (Ošlak: tam zahaja na hrano en sam delavec! (Ki ga vidi Ošlak iz Maribora na »rešpetlini« Uredn.) Tam zahaja več delavcev, tudi taki, ki jih vi pošiljate s potukom, da so tam ruski črvoenci, (ki da prihajajo iz Moskve). Za odpuščene in preganjane železničarske zaupnike, pravovarstvo. Znano vam je, da je bilo pred kratkim po krivici odslovljenih v Mariboru 12 železničarjev, in takih slučajev bo še več. Sicer pa smo železničarje vabili, naj se udeležijo volitev v DZ in je sedaj naša dolžnost, da se jih ob tej priliki spomnimo. Zato naj se dá v ta namen 50.000 Din. Za one delavce, ki se izseljujejo v inozemstvo brez sredstev, naj se dá 50.000 Din. Za podporo vajencem in mladoletnim, ki prihajajo v mesto

brez staršev, ali zelo revnih, naj se dá 50 tisoč dinarjev. S tem bi se proračun vsaj malo izboljšal v korist delavstvu. Napačno je tolmačenje, da »Zveza industrijev« in »Trgovska zbornica« plačuje svoje uradništvo še boljše. Ako sinistrate imenovani zbornici posestrimi DZ, tedaj imate vi prav. Toda »Zveza industrijev« in »Trgovska zbornica« sta dve čisto navadni kapitalistični instituciji, naperjeni proti delavstvu, kakor tudi proti DZ. Delati račune s kapitalističnimi ustanovami in primerjati jih z delavsko institucijo, bodisi v prejemkih ali da jativah, je čisto navadna demagogija. (Gospodje Čelešnik, Uratnik, Čobal in dr. vedo prav dobro, da DZ ni delavska! Ured.) — Argumenti nekaterih, da se morajo uradniki zbornice svojem statusu primerno oblačiti, primerno jesti in primerno stanovati t. j. drugače kakor delavci, je kapitalistično nazoranje. Uradnik obrabi pri svojem delu veliko manj obleke, dela samo 6 ur, je na gorkem, porabi vsega manj itd. Delavec, ki dela v rudniku, na železnici ali v tovarni nečedno delo in čestokrat zdravju škodljivo, bi moral imeti močno hrano, obleka na njemu navadno hitro segnije. Ko pride od dela ves mokri in potan, bi moral imeti gorke sobo, da bi se očistil in preoblekel, jima pa ne enega in ne drugega. Ako je vse tako, tedaj ne iščemo razlik tam, kjer jih ni in konstatirajmo, da bi trikratna delavčeva plača morala zadostovati tudi za delavskega voditelja, za uradnika v DZ. Trdno pa sem uverjen, da čim boljše plačo ima delavski voditelj, tem bolj ga je sram prisediti k umazanemu delavcu (predsednik zvonil, Čobal že ve, zakaj. Uredn.). Opominjam vas še enkrat, popravite proračun v zadnjem trenutku!

Ošlak: Pray grdo si govoril.

Svetek: Še celo v buržuaznih krogih je 13. plača znana stvar. (Ni hudič, vsi bančni ravnatelji jo imajo! Uredn.) Jaz bi se na Makucjevo kritiko sploh ne oziral, ako bi to ne odmevalo tudi v višjih krogih. »Obzor!« Na proračunu in uradniških plačah stojimo in pademo. (To je Svetkov socializem! Ur.) Makuc je tudi imel 3800 Din mesečne plače in je lahko prihranil. (Tukaj se je smejal, ker je vedel, da namenoma govori neresalco!) Zavaljuje se možatim izjavam načelnikoma kluba, klerikalnemu in demokratskemu, ki sta se postavila na moško stališče proračuna: t. j. za zlato jasli socialpatriotizma. Uredn.) **Mi amsterdamskega pravca in vi, med nami mora biti tudi načelna jasnost. Prijateljstvo med nami mora biti tudi izven DZ in smo pripravljene v vsakim sodelovati za pridobivanje novih delavskih postojank. Pametna bi bila federacija strokovnih organizacij. Tako prijateljsko razmerje med nami mora biti tudi v tovarni in doma (tukaj je doživel aplavz!). Za proračun so glasovali vsi socialisti, klerikalci in demokrati. Glasovali so tudi: predstavnik rudarjev iz Trbovelj Fr. Kuder, predstavnik kovinarjev iz Jesenic Fr. Revnik in predstavnik iz Trzlca in Šoštanja Mlinar in Zajc. Proti je glasoval samo Makuc. Neki slovenski pregovor pravi: »Boljše sam, kot pa v slabi tovaršiji«. Končno je pozdravil skupščino centralni tajnik g. Živko Topalović.**

Strokovni vesnik.

Novi pravilnik za železniško delavstvo.

Železniško delavstvo dobi nov pravilnik ki mu prizadeva velike skrbi. Prinaša mu znatna poslabšanja v mnogih ozirih. Službena doba se povišuje od 30 na 42 let. Po 39 letih bo železničar šele lahko prejel polno penzijo. Če pomislimo, da spada služba na železnici med najtežje službe, potem lahko trdimo, da bo komaj polovica prejemala težko prislužno in še težje vplačano penzijo — živjeli pa jo bodo le redki kako desetletje.

Generalna direkcija se je obrnila za mnenje tudi na nekatere delavske organizacije in obratna zaupništva. Med drugimi se je obrnila tudi na zaupništvo zagrebških železniških delavnic. Zaupniki zagrebških železniških delavnic, ki se zavedajo nekoliko bolj svoje odgovornosti pred železničarji, kakor naši Stankotje in Jernejčiči, so sklicali 14. februarja v Zagrebu velik shod vsega delavstva zagrebških železniških delavnic, na katerem so temeljito razpravljali o pripombah, ki naj jih podajo Generalni direkciji k projektiranemu pravilniku. Na podlagi teh razprav in posvetovanj so potem priredili svoj odgovor. Hrvatski sodrugji železničarji so nam poslali

te svoje pripombe, da jih objavimo v »Enotnosti«.

Iz pripomb se vidi, da so postali železničarji skrajno skromni. Naravnost nerazumljivo se nam zdi, da predlagajo tudi oni sami pariteto za volilno komisijo. Priobčujemo z veseljem ta njihov elaborat in jim želimo mnogo uspeha.

Poziv povereništvu.

Kraljevina SHS.
Generalna direkcija Drž. žel.
Broj 9819/29.
Februara 1929.

Povereništvu radnika radlone u Zagrebu.

Dostavlja se jedan primerak projekata Pravilnika o pomoćnom osoblju državnih saobraćajnih ustanova u resoru Ministarstva Saobraćaja radi pregleda i eventualnih primedaba s tim, da se odgovor što pre ova mo dostavi.

Prilog: Projekat Pravilnika.

Po naredbi generalnog Direktora za načelnika mašinsko odeljenja.
Podpis nećiljiv.

Odgovor poverništva Generalnoj direkciji.

Nakon kolektivnog rasmatranja pravilnika na zboru železniških radnika zagrebačke železničke radlone od 14. februara ov. g. povereništvo radnika dalo je Generalnoj Direkciji sledeći odgovor:

Generalnoj direkciji drž. željeznica Beograd.

U odgovoru na akt te Direkcije broj 9818/29, od 15. februara t. g. šalju se u prilogu primjedbe na projekat Pravilnika o pomoćnom osoblju Državnih Saobraćajnih Ustanova u resoru Ministarstva Saobraćaja.

U isto vreme slobodni smo umoliti Generalnu Direkciju, da se za definitivnu redakciju Pravilnika sazove jedna šira anketa, na koju bi se pozvali i radnički predstavnici bar iz svih glavnih železničkih radionica, kao i većih ložionica. Na taj način, uvažavajući sve ove naše primedbe, omogućilo bi se donošenje jednoga Pravilnika, koji bi donekle garantovao snosljivije stanje saobraćajnim radnicima i službenicima, t. j. pomoćnom osoblju, što bi pak bila najbolja garancija za pravilan i uspešan rad ove najvažnije grane narodne privrede-saobraćaja.

Dostavljajući gornje, ostajemo s poštovanjem:

U Zagrebu, 25. februara 1929. g.

Za železničke radnike, radnički poverenici:

Tajnik: Predsednik:
Veigend Adam. Koleša Viktor.

Primedbe na Pravilnik

o pomoćnom osoblju Državnih Saobraćajnih Ustanova.

Glava II.

Čl. 3. — II. kategorija:

b) Učenici Zanatlijskih škola i šegrti (da se ne pravi razlika).

Čl. 9. Iz prvog stava izbaciti reči »prema potrebi«. Stav treći menja se i izbacuje reč »akontacija«. Dodaje se: Sa akontacijom svakog 15. u mesecu.

Čl. 10. U stavu 3. izza reči »ispitu«, dodaje se: ... pred komisijom u kojoj sudeluju radnički poverenici.

Čl. 11. Oustianiti razliku između učenika zanatlijskih škola i šegrti, kao prethodna sprema da se utvrdi dva razreda srednje škole, kao i dobro svršena osnovna škola. Sve naučnike posle 3 godine proizvoditi za pomoćnike te im ispostaviti svjedodžbe o izučenom zanatu. Izbaciti primjedbu »da se rečnik koji nije porozno ispit, uvristi kao pomoćnikovan radnik ili otpustu sa posla«.

Čl. 12. Radnici koji vrše poslove kvalifikovanih radnika posle tri godine provedeni na takvom radu, prevode se za kvalifikovane radnike nakon položenog ispita pred komisijom u kojoj je i radnički poverenik.

Čl. 14. Na kraju dodati: Takvi radnici primaju isplatu kao i radnici pod čl. 9.

Čl. 16. U stavu prvom, red 3. iza reči »prima« mesto »troba-ponuud«. Od dokumentata podnosi svoju radnu knjigu i porodične podatke. (Da čl. 15. zak. o Drž. Saobr. Osoblju ne primenjuvati.)

Čl. 19. Menja se i glasi: Pomoćno osoblje, radnike, postavljaju šefovi jedinica.

Glava III.

Čl. 20. b) Da je navršio 21. godinu života, a nije prešao 40. g. starosti.

v) Da radi neprekidno 1 godinu dana. Poslednjij rečenici dodati: Radniku koji se vraća sa odsluženja vojnog roka garantuje se povratak na rad.

Čl. 23. Iz stava 1. izbaciti reči »po potrebi službe«. U stavu 3. izmijeniti od 3 na 8 radna dana. (Upraznjavanje mjesta.)

Čl. 24. b) Da glasi: Po isteku godine dana bolovanja, da se penzionise sa uračunavajućih 10 godina, ako nije stekao pravo na penziju.

g) Menja se od 5 uzastopnih rad. dana na 8.

e) Iza reči napustom dodati: Koju utvrđuje komisija u kojoj ulaze i radnički poverenici.

z) Po volji službenika sa 15 dnevnom otkazom.

Čl. 25. Da se iz prvog stava 3. red brišu reči »bez plate«, jer radnici ne mogu nositi krivice za takav prestanak posla. Oni se ne mogu uposliti tako brzo i toliko broj na drugom mestu, te bi usled toga bili izloženi gladi. Isto važi i kada stalni službenik ide na vježbu, naročito ako ima porodicu.

Glava IV.

Čl. 31. Radno je vreme za radnike, u radnom danu, osam sati a subotom sedam

časova stim, da se plati kao osam časova efekativnog rada.

U drugom stavu uvrstiti kao blagdan i 1. maj.

Čl. 32. U stavu drugom izmijeniti: U tom slučaju ne smanjuje se za toliko i dnevnic, već ostaje ista. (Jer nije njegova krivnja smanjivanje rad. vremena.)

Čl. 34. Iza reči efekativnog rada u drugom stavu dodati: Sem u slučaju predviđenog čl. 32 Pravilnika.

Čl. 35. Stav drugi: Ako je rad trajao više od 8 sati, plaćaju se prva dva sata kao prekovremeni rad sa 50% više, a preko 2 sata sa 100%.

a) Dodati: Za skupine koje idu na iskluzivna i udese od polaska na put plaća se sa 50% više, efekativni rad 100% više a rad posle 12 sati noću sa 200% više. Nakon 16 sati rada dati smenu. Pomoćna kola da se opskrbe hranom i potrebnom obucom i odelom i ostalim potrebama za onoliko osoba, koliko ih ide na put.

b) Pokusna vožnja: Osoblju koje ide na pokusnu vožnju plaća se od odlaska do povratka u stanicu preko 8 sati kao prekovremeni rad i to: 2 sata prekovremenog rada sa 50% a dalje sa 100%. To važi i za izaslanja.

Čl. 36. Uneti: Da se za stepenovanje i određivanje nadnica račun radnicima sva praksa kvalifikovanog rada.

Čl. 37. Predviđa se 10 stepeni sa maksimum 25 godina rada. Početna plata kvalifikovanog radnika da iznosi 60 dinara (kao egzistencni minimum) a krajna nadnica, maksimum 108 dinara.

Plata naučnika: 1. godinu 24, 2. god. 32 i 3. god. 40 Din.

Nekvalifikovani: početna plaća 54 do 70 dinara maksimum.

Povišice da sleduje automatski.

Da se nadnice za teški fizički rad ili za rad štetan po zdravlje kao i rad specijalnih radnika uveća sa 15%, a što će utvrditi komisija sastavljena od Uprave i predstavnička radnika.

Čl. 40. Reč »akord« briše se.

Čl. 42. dodati: s pogledom na čl. 37.

Čl. 43. U stavu 1. iza reči »meseca« dodati: ... a isplata se vrši do 1. idućeg meseca sa akontacijom svakog 15. u mesecu.

Čl. 44. Menja se i glasi: Pomoćno osoblje dobija sporedne priпадnosti u srazmeri koja pripada regulisanim osoblju.

Čl. 45. Menja se i glasi: Pomoćno osoblje uživace iste povlastice u vožnji i za prenos ugljena i drva kao i regulisano osoblje, u istoj višini i obliku.

Čl. 46. Na kraju drugog stava dodati:

Od 1 do 5 godine službe 10 dana; od 5 do 10 godina 15 dana; od 10—15 godina 20 dana; od 15—20 godina 25 dana i za preko 20 godina 40 dana plaćenog dopusta, koji se mora davati najviše u dve rate.

Čl. 47. Menja se i glasi: Za vreme bolesti dobija pomoćno osoblje iz Bolesničkog Fonda 100% od svoje plače. Ako je u bolnici a oženjen je ili hranio dobija takođe 100%, a neoženjeni 75%. Ozlede se bez razlike svima plaćaju sa 100%. Isplata ovih priпадnosti vrši se kada i redovna isplata ostalih radnika. (U ovom smislu ispraviti i nadopuniti Pravilnik Bolesničkog Fonda.)

Stav 3. Ispremeniti: Za vreme kontumaca dobija pomoćno osoblje celu svoju platu kao i kada radi. Tako isto i za vreme mobilizacije i vojne vježbe. Ove priпадnosti ima se isplaćivati isto vreme kao isplata svakog 1. u mesecu.

Čl. 48. Stav 1. menja se i glasi: Svi radnici dobijace godišnje po 2 para radnog odijela. Radnici koji rade u kanalima i na ispiranju kotlova dobijace nepromoćno odelo, a radnici koji su izloženi vremenskim nepogodama dobijace kišne kabanice. Kovači će dobijati po 2 para kožnih pregača.

Glava V.

Pri izradi Pravilnika o Penzionom Fondu uzeti u obzir sledeće primedbe:

Penzioni Fond mora biti samostalna i autonomna ustanova. Za članstvo u Fondu priznaju se sve godine ranije službe koje su priznate i za određivanje plate. Čl. 6. izmjeniti u tač. a) koja govori o otkazu iz službe. U tom slučaju članu se povraća sav članski ulog sa 4% kamate. U svima slučajevima napuštanja članstva u Fondu ulož se vraćaju članu u roku od 1 meseca bez ikakvih odbitaka i sa kamatom od 4%.

Visina članarine određuje se kako za kvalifikovane, tako i ostale članove 1% od osnovne plate. Pravo na punu penziju stiče član nakon 25 godina članstva, a pravo na penziju nakon 10 godina članstva. Kada član navršii 50 godina života mora se penzion-

šati, odnosno kada stekne pravo na punu penziju.

Za prvih 10 godina stiče član pravo na penziju 70% od njegove plaće, a onda svake godine višina penzije se povećava tako da do 25 godina dostigne 100% njegove plaće.

Ako je član iz ma kakvih razloga penzionisan pre navršanja 10 godina, ima mu se penzija odrediti kao da je član 10 godina.

Za slučaj valutne promjene novca, penziju saobraziti dotičnoj vrednosti.

Porodici čiji je član na poslu povredjen i od povrede umro, priznaje se puna penzija.

Uprava Penzionog Fonda.

Uprava Penzionog Fonda da se organizuje na sledeći način: U Beogradu neka se osnuje Centralna Uprava sa centralnim upravnim i nadzornim odborom. Kod svake pak Direkcije ustanoviti oblasne uprave sa oblasnim upravnim i nadzornim odborom. Svake 3 godine biraju se skupštinski po proporcionalnom sistemu i to na svakih 200 članova 1 delegat. Isti broj skupštinski imenuje saobraćajna ustanova. Na skupštini biraju kako imenovan, tako i izabrani skupštinski po 3 člana u upravni i po 2 u nadzorni odbor. Pred toga na skupštinu se biraju i po 5 delegata za glavnu skupštinu.

Za proizvodnje izbora za skupštinare obrazuju se pri svakoj jedinici paritetna komisija od 6 lica u koje ulaze: 3 člana koje imenuje uprava dotične jedinice i 3 člana koja biraju radnici. Tako sastavljena komisija bira između sebe predsednika. Pri prebrojavanju glasova da u odboru uđu i tri lica koja šalju radnici iz dotičnog mesta (čl. 110).

Protiv odluka oblasnog odbora podnosi se žalba centralnom odboru, a protiv njega glavnoj skupštini.

Prevođenje radnika na novi Penzion Fond.

Svima radnicima bez razlike priznaje se za članstvo u novom penzionom fondu sve vreme koje je priznato i za određivanje plata (čl. 36). Prinosi za fond imaju se ubirati od članova počev od 1. 1. 1929. godine. Nadoknade za pretekle godine snosiće Ministarstvo Saobraćaja iz imovine likvidacionih fondova.

Glava VI.

Disciplinarni propis.

Za sve disciplinske krivice sudiće jedino disciplinarni sud, koji će se za pomoćno osoblje formirati pri svakoj direkciji. Njega

će sačinjavati 6 lica od kojih su tri birana od strane radnika slobodnim izborom (može na način izbora radničkih povjerenika po Zakonu o Zaštiti Radnika) a 3 lica koje imenuje dotična Direkcija. Za predsednika biraju između sebe jedno lice.

Tako formirani sud kod svake direkcije jeste disciplinarni sud 1. stepena. Na isti način treba formirati i sud drugoga stepena za nadležnost celoga Ministarstva Saobraćaja sa sedištem u Beogradu. Pomoćno osoblje bira 3, a Ministar Saobraćaja imenuje 3. Predsednika sami biraju.

Izbior sudija vršiti svake 3 godine: 3 redovna člana i 3 njihova zamjenika. Presude se donose većinom glasova, a u slučaju podelje odlučuje glas predsednika. Protiv presude prvoga stepena pristoji žalba sudu drugog stepena.

Svakom službeniku koji je stavljen pred sud 1. ili 2. stepena, stoji pravo lične odbrane, ili preko advokata i u opšte lica koža on odredi.

Prelazna naredjenja.

Sve radničko osoblje prevodi se na novi Pravilnik tako, da se nikomu plata ne snižava. Svi koji odgovaraju novim propisima o stalnosti automatski se imenuju stalnima i primaju se odmah u penzion fond. Svi pak radnici koji su na dan obnarodovanja Pravilnika u službi, biće prevedeni na nove plate i u slučaju penzionisanja imaju pravo na novu penziju, koja ne smije biti manja od sadašnje.

Izbori za penzioni fond i disciplinske sudove moraju se izvesti u roku od 6 meseci po stupanju na snagu ovoga pravilnika.

U svima saobraćajnim jedinicama priznaju se radnički povjerenici koje radnici i namještenici biraju. Ovi povjerenici imaju prava da kod primanja i otpuštanja radnika učestvuju. Nadalje se radnicima priznaje pravo organizovanja u sindikatima.

Da se izgrade specijalna hitajnska odmarališta, odnosno čekaone za radnike i namještenike koji rade na smenu.

U svima većim saobraćajnim jedinicama mora za čitavo radno vrijeme u rajonu dotične jedinice nalaziti dežurni lječnik. Osim toga sagraditi potrebna kupatila sa toplom i hladnom vodom, koja će biti stavljena na raspolaganje svim radnicima i namještenicima dotične jedinice.

Da se kao maksimalni teret kojima se smiju opteretiti, nosači i drugi transportni radnici, odredi 75 kgr. te o tome voditi nadzor.

Zatvaranje Nezavisnih Sindikata.

Dopis iz Beograda.

Nemamo nikakve mogućnosti, da iznesemo šta se sve uradilo sa nezavisnim Sindikatima, jer je i naša štampa ugušena, a na buržoasku i socijal-patriotsku štampu ne može se ni misliti, jer su one potpuno u duhu novoga doba. Drugarski list »Selo i Varoš« izlazi u Subotici na mađarskom jeziku i ne dopire u ove pokrajine. Neosporno je da i on ima da se bori sa strahovitim teškoćama koje u današnjem vremenu iskrsavaju pred njega. Jedini zračak svetlosti pruža nam drugarska »Enotnost«, koju dobijamo i koja se na suprot svih teškoća probija kroz gustu atmosferu koja tako teško pritiskuje i guši celokupnu radničku klasu. Vidimo, da ona i nadalje i u ovim teškim vremenima, odlučno i nepokolebljivo stoji na braniku proleterskih interesa. Zato se i obračamo drugarskom uredništvu »Enotnosti« da uvrsti ovo nekoliko redaka u zatvaranju Nezavisnih Sindikata, te avantgarde Jugoslavenskog proletarijata.

Sve organizacije u sastavu Centralnog Radničkog Sindikalnog Odbora Jugoslavije, kako u Beogradu tako i u celoj zemlji zatvorene su og 8-15-1-tek. god. U Beogradu je zatvaranje izvršeno 8. i 9. 1. a sva arhiva i ostali materijal konfiskovani su i preneti u Upravu grada-Beograda, gde je strpata na gomile da trune i propada ko zna dokle. Ta imovina sindikata, koju su radnici od svojih mizernih nadnica odvajali i kupovali, odnešena je bezobzirno, kao da je to najobičnije dubre (gnoj) sa ulice.

No ono što je najvažnije, mi smo mislili, da će se Uprava grada-Beograda u svome rešenju o zabrani rada Nezavisnim Sindikatima, pozvati bar na koji postojeći zakon u ovoj zemlji. Međutim ona to nije učinila, jer nije ni mogla. Ona to nije mogla učiniti ni na osnovu najnovijih izmena i dopuna Zakona o javnoj bezbednosti i poretku u državi. Jer i tamo se govori o zabrani rada: verskim, plemenskim i političkim organizacijama. Međutim, Nezavisni Sindikati nisu jedno, ni drugo ni treće. Oni su čisto sindikalne-ekonomske organizacije, za zaštitu ekonomskih socijalnih i kulturnih interesa radničke klase. Pa ipak su oni raspušteni jednom prostom naredbom Uprave grada Beograda, u kojoj se kao što napred rekosmo ne oziva ni na jedan ovozemaljski zakon.

Odmah posle zabrane rada Nezavisnim Sindikatima, njihovi predstavnici obratili su se Ministarstvu Unutrašnjih Dela, sa jednom opširnom i dobro dokumentovanom pismenom predstavkom. Oni su tražili da se povuče rešenje Uprave Grada i da se dozvoli sloboda rada Nez. Sindikatima. Od toga vremena proteklo je već mesec dana a mi ne-

mamo još nikakvog odgovora. U prkos izjave predsednika vlade, da se sve stvari po državnim nadležnostima imaju hitno svršavati i rešenja donositi, ipak predstavnici N. S. već mesec dana obijaju pragove njegovog resora i još nije doneto rešenje po njihovoj predstavi. Kada se već i njima dosadilo da dolaze od i načelniku odeljenja za zaštitu države da ih prima, onda im je g. načelnik jednog dana rekao: nema još ništa, jer smo od Uprave Grada tražili neke bliže podatke koje još nismo dobili. Kada su predstavnici N. S. otišli u Upravu Grada, tamo im je šef političke policije odgovorio, onako lakonski, da to nije tako hitno i da će on kad bude trebalo odgovoriti, t. j. poslati Ministarstvu tražene podatke. Kako je onda ostalo, tako je i danas. Samo što su u istom vremenu pozvati svi bivši funkcioneri N. S. u Upravu Grada i saopšteno im na potpis, da se u roku od tri dana uposle, u protivnom snosiće sve zakonske posledice! A to prema usmenim izjavama organa Uprave Grada znači: da će biti internirani u Albaniju ili u Makedoniju, na Ovčje polje, da prave drumove.

Tako su Nezavisni Sindikati još jedandputa razapeti na svoju Golgotu. Poslodavci i njihove organizacije dočekali su to sa frenetičnim i divljačkim klicanjem, sloveći novo stanje nesmetane i neograničene eksploatacije radnika. Oni su odmah jasno dali do znanja radnicima: nema više vaših organizacija i sada ćemo mi lako s vama da se obračunamo.

Zatvaranjem N. S. i zabranom njihovog rada, položaj radnika postaje sve teži i upravo očajan. Na ovoj nezapamćenoj zimi stotine i hiljade radnika potučaju se po ulicama, od fabrike do fabrike, od mesta do mesta, gladni, goli i bos, tražeći rada i zarade, koje i pored svih napora nigde ne mogu naći. Sindikati su zatvoreni i ne mogu da pruže skloništa i potpore barem organizovanim radnicima, kao što su to do sada činili. Petospratna palata Radničke Komore sa ogromnim odeljenjima i etažnim grejanjem zvriji potpuno prazna. U njoj sedi i šepuri se ugojena birokratija Radničke Komore, koja je potpuno zadovoljna sa novim stanjem. Ta se gospoda zanimaju sa kartama i dominama, puštaju razna fašistička udruženja te priređuju zabave i koncerte, ali bezposleni radnici, na onoj zimi nemaju pristupa u toj petokatnoj palati, koja je sazidana od njihovih krvavo zaradenih groševa.

Eto dragi drugovi, za sada vam šaljem onaj kratak izveštaj o stanju i prilikama kod nas, s molbom da ga uvrstite u prvi naredni broj drugarske »Enotnosti«. A kada ovaj izveštaj izađe u listu, poslaću vam drugi, naročito o sramnoj ulozi social-patriota i drugih renegata radničke klase.

Drobne vesti.

Ljubljanski občinski svet.

Vprašanje ljubljanskega občinskoga sveta je končno rešeno. V soboto 16. februara se je župan dr. Dinko Puč povrnil iz Beograda in dal »Narodu« intervju, v katerem je naglasil, da ostane stari občinski svet z malimi izpremembami v svoji funkciji ter da so sedanjí občinski svetniki zaupniki kralja. Iz starega občinskoga sveta sta izpadla ss. Gustinčič in Lemež. Na njuno mesto sta prišla gospoda Filip Uratnik, tajnik Delavske zbornice, in Ivan Hribar, bivši ljubljanski župan. Novi občinski svet je bil zaprišežen 4. marca.

Vrhnika. Nace Mihevc, Škrli, strojnik pri OUZD in Mlinar, uradnik pri OUZD so po vrstnem redu pred dvema mesecema prihajali na Vrhniko. Vabili so nas, da si izvolimo zastopstvo v odbor za »Cankarjev spomenik«. Ta odbor že sestavljajo gg. Tone Kristan, dr. Tuma, pisatelj Vuk, pisatelj Mihevc in pesnik Mile Klopčič. O tem smo že poročali v eni prejšnjih števil. Če je delavstvo v Ameriki, ki je za ta spomenik prispevalo ca 100.000 Din (ta denar je po izjavi Mihevca že naložen v Kristanovi banki), res pooblastilo Kristana, Mihevca in Mlinarja, ter ta samovoljno od Kristana postavljeno odboru, da sme s tem denarjem gospodariti — notem svetujemo — vsej tej gospodi, naj ne hodi na Vrhniko iskat poštenih in vplivnih delavcev za to firmo. Prav posebno pa se moti domačin Mihevc,

če misli pridobiti Socialistični partiji na ta način na Vrhniki vpliv. I seveda! Mi vam bodemo dajali imena za ta odbor za to, da poveste delavcem v Ameriki, da smo tudi mi zastopani — gospodarili pa boste sami. Mi dobro razločujemo ustanovo »Cankarjevega odbora« za spomenik Cankarju, še bolj pa poznamo »Cankarjevo družbo«. Za poslednjo pa ne hodite nas snubiti, kakor ste to delali na zadnjih sestankih. Plače ne zadostajo niti za golo življenje, kaj še za kupovanje pismenih proizvodov vodene vsebine. Kar gre skozi cenzuro in dovoljuje buržoazija pisati, vse to slabo služi našemu osvobodilnemu boju. Če želijo razni pisatelji pomagati proletarijatu, je na drugih poljih dovolj prilike ter sredstev tudi za izdatnejše uspehe. Pri nas se tudi pobira za vzdrževanje stare šole. V ta namen je davkarija razpostavila posebne položnice. Vprašamo nadzorno oblast, kako je mogoče take sklepe občinskoga odbora potrjevati. Stara šola ne služi javnim potrebam vseh občanov. Nasprotno! V njej se zbira na sestanke »Orel«, Cerkveni pevski zbor, Marijina družba in druge cerkvene organizacije. Nas davijo in tlačijo itak davki in druge pristojbine, zato s protestom sprejemamo take odredbe in plačila. Kler ima dovolj drugih dohodkov iz katerih naj si vzdržuje svoje organizacije. Zato je naša zahteva: Odpišite davek za staro šolo! — Delu čast in oblast!

Strokovno organiziranim delavcem, ki čutijo proletarsko.

Podpisani vam stavijo do znanja, da je strokovna komisija za Slovenijo priobčila v »Delavcu« v 4. številki sledečo konstatacijo.

Janez Makuc je bil izvoljen kot organiziran član razredne organizacije v Delavsko zbornico na listi delavcev, organiziranih v sestavu Strokovne komisije za Slovenijo.

Ker so njegovi nastopi bili v splošnem proti sklepom Strokovne komisije za Slovenijo in pri tem škodljivi strokovnemu pokretu, ki le discipliniran in močan nekaj pomeni, ter sprejema in priznava na utemeljenih in konkretnih dokazih kritiko, zavrača pa vsako neosnovano in demagoško blatenje, ki samo škoduje moči organizacij in koristi kapitalistom, ga je organizirano delavstvo iz svoje stredne izločilo.

Vkljub temu, da mu je organizirano delavstvo dalo nezaupnico, hoče Janez Makuc ostati še nadalje mandator iste ga ter je samo izstopil iz kluba Strokovne komisije Delavske zbornice.

Ker zahteva razredni boj disciplino je seja ožjega odbora Strokovne komisije za Slovenijo vzela Janezu Makucu, ki ni član nobene v sestavu Strokovne komisije se nahajajoče organizacije, mandat in ga pozivlja, da ga odloži.

To sporočamo strokovnim organizacijam, delavskim zaupnikom in vsemu organiziranemu delavstvu v vednost in ravnanje, da ne bi kdo za izpade ali nastope Janeza Makuca delal odgovorno kako strokovno organizacijo ali Strokovno komisijo za Slovenijo.

Strokovna komisija za Slovenijo:

Juri Stanko, France Jernejčič, t. č. tajnik, t. č. predsednik.

Strokovna komisija je torej vzela sodrugu Makucu mandat in zakaj? Ker ni sođr. Makuc član nobene strokovne organizacije in ker zahteva razredni boj

disciplino! To dejanje in ta utemeljitev Strokovne komisije je višek nesramnosti, ker je vsemu delavstvu znano, da sta zgoraj podpisana Stanko in Jernejčič soizključila s. Makuca iz železničarske organizacije na zahrbtnen način, češ, da Makuc ni plačal prispevkov za šest mesecev v času, ko je bil Makuc brezposeln in ker se sklicujeta na razredno solidarnost ravno v trenutku, ko se je vsa socialna patriotija odrekla delavske solidarnosti ter se očitno izrekla za solidarnost in sodelovanje z meščanstvom, ko predlaga Svetek federacija z meščanskimi strokovnimi organizacijami.

Sodrugi!

Vsakomur mora biti jasno, da odreka Strokovna komisija s. Makucu zgolj iz razloga, ker je bil s. Makuc edini delavski delegat, ki se je upal nastopiti z opravičeno in resno kritiko proračuna Delavske zbornice. Ko bi se patriotom posrečilo izrinuti s. Makuca iz uprave DZ bi z njim odpadla kontrola nad delom uprave DZ in Strokovna komisija bi se nemoteno nadalje objemala z SLS in demokrati. Sodruga Makuca pa ni izvolila na to mesto Strokovna komisija, temveč tudi organizacije, ki se z njeno potjo ne strinjajo in vsa ona ogromna množica delavstva v Sloveniji, ki sploh ni organizirana. Zato s. Makuc ne bo položil svojega mandata v zbornici.

Stvar delavstva pa je, da da s. Makucu vso moralno podporo pri njegovem delu, zato vam predlagamo, da razvijete v vseh strokovnih organizacijah živahno diskusijo o tem nezastlisanem napadu Strokovne komisije na svobodo kritike in da vse kraljeve in druge organizacije izrežejo s. Makucu za njegovo resno in vestno delo svoje popolno zaupanje. — Vrhovc Franc, član DZ. Šusteršič Anton, član podružničnega odbora Živilskih delavcev Jugoslavije.

Zbirajte za tiskovni sklad!